

TRUI HANOULLE

NO ROOM BUT A VIEW

‘Ik ben altijd bang geweest ooit met een *potteke* aan het station te belanden.’ Dus sliep fotografe Trui Hanouille een jaar lang elke maand een nacht op straat, tussen de Gentse daklozen, en bleef hen daarna nog twee jaar volgen. Omdat ze wou weten wie die gasten waren. Behalve daklozen. Een blik achter het clichébeeld van Cara Pils en bedelbordjes.

Gaea Schoeters

Drie centimeter hoog zijn ze, de stalen pinnen waarmee de eigenaars van de luxeflats in Southwark Bridge Road, Londen de daklozen uit hun portiek proberen te houden. De foto's gingen viral, en op Facebook regende het verontwaardigde reacties; met een *like* & een *share* susten we ons schuldgevoel. Zelfs Boris Johnson, de burgemeester van Londen, twitterde dat de projectontwikkelaar ze meteen moest verwijderen. ‘Stalen pinnen lossen het daklozenprobleem niet op. We moeten de oorzaken aanpakken.’ Wat bezielt ons, dat we mensen proberen te verjagen als duiven?

Elke pendelaar of grootstadbewoner ziet elke dag wel een dakloze. Een zelftest: probeer je zijn gezicht voor de geest te halen. Waarschijnlijk kom je niet verder dan het blikje bier in zijn hand. Het schoteltje met geld. De zure geur van armoede. Misschien herinner je je zijn hond, hem wel. Maar niet de mens. Want die zien we niet. Niet echt. Daklozen zijn een abstract probleem. Cijfers in de statistiek. Het is die ontmenselijking die maakt dat we aan komen zetten met oplossingen als die spijkers. Zolang ze niet in onze portiek liggen, zijn ze niet onze zorg. Als we hen al als mensen percipiëren, dan toch als een andere mensensoort. *Les autres*.

»

BEELD VERHAAL

TRUI HANOULLE

Niet zo voor fotografe Trui Hanoulle. De insteek waarmee ze aan haar project *No room but a view* begon, was persoonlijk. 'Er zijn twee grote angsten waar ik soms 's nachts van wakker lig: totale armoede en absolute eenzaamheid. Daklozen combineren die twee aspecten. Ik wilde mijn angst onder ogen zien, weten waar ik bang van was. Maar hoe beter ik *de anderen* leerde kennen, hoe meer ik dacht: wie zijn die gasten? Want als ik dakloze kan worden, zijn zij dan ooit mij geweest?'

Schuilen in een locker

Omdat een week op straat slechts een momentopname is, besloot Trui elke maand één nacht met hen door te brengen. Want het leven van de meeste daklozen is een verhaal van vallen en opstaan, van hoop en herval, tijdelijk onderdak en terugkeren op straat. 'Ook hun voorgeschiedenissen lijken op elkaar. Een zware jeugd, een vechtscheiding, een depressie. Beginnen drinken. Hun werk kwijtraken. De moed niet meer vinden om de rekeningen te betalen. En dus uit hun huis gezet worden en op straat belanden.'

Daklozen zijn decor. Wrakhout van een maatschappij die veel eist van mensen. Te veel voor sommigen. Afglijden is

gemakkelijk, terugkeren naar een normaal leven bijna onmogelijk. 'Die gasten hebben geen contact meer met hun familie, geen vrienden, geen werk. Ze zijn aan de drank, de meesten hebben ook psychische problemen. Waar moeten ze hun eigenwaarde halen? Waarom zouden ze zich herpakken? Voor wie? Toch is het niet altijd hopeloos. 'Toen Danny werk vond, ging het meteen veel beter met hem. Dat hij soms opgeroepen werd, vond hij geweldig: dat betekende dat iemand hem nodig had.'

Hoe beter ik de daklozen leerde kennen, hoe meer ik dacht: wie zijn die gasten? Want als ik dakloze kan worden, zijn zij dan ooit mij geweest?'

Eerste nacht. Niet zonder angst vertrek ik naar het station. Wie zal er zijn, hoe zijn ze als ze dronken zijn? Is zo'n nacht op straat veilig? Zodra ik bij hen ga zitten, is het alsof ik door een spiegel ben gestapt. Plots ben ik onzichtbaar.

Pendelaars struikelen over ons, maar zien ons niet. Eten is er gek genoeg in overvloed: de broodjeszaak om de hoek heeft het overschot van de dag gebracht. Peter heeft bloemen mee voor de wc-madam; dankzij zijn charmeoffensief kan iedereen nu gratis naar toilet. Marc zit op een draagbare dvd-speler naar een concert van Roy Orbison te kijken. Er wordt gelachen en gezeverd. Heel veel gezeverd. Naast de obligatoire pintjes heb ik appels meegenomen; de mannen lachen mij vierkant uit. 'Meiske toch! Heb je ooit al een dakloze met tanden gezien?' Of ze niet naar de tandarts kunnen, vraag ik. Nu lacht Fons nog harder. 'Zijt ge zot? Daar moet ge nuchter voor zijn.'

Tussen één en vier sluit het station, en moeten ze echt de straat op. Marc schudt Trui wakker. 'Kieken! Ge moet alert blijven, ook als ge slaapt. Dat is hier geen cinema, hé, dit is re-a-li-teit. En nooit tonen dat ge schrik hebt, of ge zijt een vogel voor de kat.' De groep verkast naar een nabijgelegen parkeergarage.

Marc

TRUI HANOULLE

Peter verdeelt de 'slaapplaatsen' en wijst iedereen een verdieping toe. Met een preek: dat ze zich kalm moeten houden, en de boel netjes moeten achterlaten. Zodat ze hier nog terug kunnen komen. Alleen Fons is achtergebleven in het station. Soms, zonder dat de anderen het zien, sluit hij zich op in één van de lockers, om er weer uit te klimmen nadat Securail zijn ronde heeft gedaan. Met een tang draait hij de chauffage open; overleven maakt je handig.

De groep biedt veiligheid en beschutting tegen de eenzaamheid. Toch is echte vriendschap zeldzaam. 'Daklozen praten wel met elkaar over het nieuws en zo, maar nooit over hun problemen. In de groep is er geen ruimte voor zwakke. Pas als je met één van hen alleen bent, komen de tranen.'

Only the lonely

Zoals de avond dat Marc vertelde dat hij geen goesting meer had in het leven. Nochtans was hij een beer van een vent. 'Er was hier eens een jonge gast die zei dat hij kungfu kon. "Schop dat blikje eens uit mijn hand!", zei ik. Hij kreeg zijn been amper omhoog! Ik heb dat *blikske* op zijn hoofd gezet en het tot tegen dat hek geschopt. Ik heb dan ook bij een Chinese meester getraind.' Een sterk verhaal, of de waarheid?

Feit is dat Marc een sixpack heeft, en niet alleen in zijn hand.

Hij is ex-beroepsmilitair, beweert hij, en heeft met een geheime elite-eenheid maanden door de Congolese jungle gezworven, op zoek naar de moordenaars van de Belgische para's. 'Als wij uitgestuurd werden, was het om te doden. Ik was een sniper, ik kan uw sigaret uit uw mond schieten van de overkant van 't straat.' Met dikke tong bralt hij verder, over nachtkijkers, tripdraad, machetes. Trui heeft nooit geprobeerd het verhaal te checken. 'Waar of niet, het is zijn realiteit. Ook onze herinneringen verdichten zich als we over het verleden vertellen; alleen zorgt de drank bij hen soms voor extra vervormingen. Marcs verhaal doet me denken aan *Apocalypse Now*: hersenspinsel of niet, er is hem iets overkomen waardoor hij is doorgedraaid.'

Na een uit de hand gelopen vechtpartij — 'pure zelfverdediging' — belandde Marc jarenlang in de cel. En daarna op straat. Hij is een echte overlever, niets krijgt hem kapot. Tot zijn vader sterft. Dan laat de beer zich hangen. 'Nu ben ik alleen op de wereld.' In geen tijd ziet Trui hem wegwijnen. 'De laatste nacht dat ik naast hem sliep, was hij zo dronken dat hij in zijn broek had gedaan. Dat was niets voor hem. Toen wist ik: dit gaat fout.' Kort daarna belt de straathoekwerker: Marc is in elkaar gezakt. 'Na tien dagen coma kwam hij bij, maar hij was een schim van zichzelf: hij kon zelfs niet meer praten.' Na zijn ziekenhuisverblijf volgt een psychiatrische opname, en een ontwenningsskuur. Als Trui hem vijf maanden later opzoekt, is hij herrezen uit de dood. 'Hij praatte, hij lachte, hij maakte plannen. Hij zou een studio krijgen, alleen gaan wonen. Die veerkracht! Al

Liesbet & Fons

John, een bevriende dakloze, op bezoek in de shelter.

TRUI HANOULE

knaagt de opsluiting: wie jarenlang op straat geleefd heeft, laat zich moeilijk vangen in reglementen. Gelukkig is er, om de verveling tussen twee toegelaten rookpauzes tegen te gaan, nog steeds Roy Orbison. *'Only the lonely know what I feel tonight'*, zingt the Big O. Onderdak, hoe deugddoend ook, vergroot de eenzaamheid.

Boonen, naar de wielrenner

Elke stad heeft dode hoeken. Coullissen waarin je kunt verdwijnen. Op zo'n plek hebben Fons en Liesbet hun shelter gebouwd, verborgen in een bosje. Het heeft iets van een uit de hand gelopen scoutskamp, compleet met hudo. Ze wonen er samen met E.T., een gepensioneerde dakloze. Hier hebben ze rust gevonden, en iets opgebouwd wat op een huis lijkt. Misschien zelfs op een gezin. Boonen, de hond van Liesbet, rent Trui tegemoet. Hij is genoemd naar de wielrenner, waar Liesbet fan van is. Daarnaast heeft ze nog één passie: sciencefiction. Als ze kan, trekt ze naar fantasy-beurzen, in een zorgvuldig gekozen outfit. Trots toont ze een gesigeneerde foto, waarop ze poseert met een acteur uit een van haar favoriete series: 'Ik had de security verteld dat ik dakloos was.

Meteen kwam hij naar me toe: natuurlijk mocht ik met hem op de foto.'

'De grootste troef van het rendez-voushotel is de jacuzzi. Daar zijn ze zot van, allemaal'

Fons ontfermde zich over Liesbet tijdens haar eerste nacht op het station; de twee werden een paar. Soms nam hij haar mee naar het rendez-voushotel om de hoek. 'Veel daklozen brengen daar af en toe een nacht

door. Om eens alleen te kunnen zijn. Hun hele leven speelt zich af in de publieke ruimte. Zelfs hun ruzies zijn niet privé. Vooral voor de koppels is dat een ellende: ze kunnen moeilijk vrijen op straat. Maar de grootste troef van het hotel is de jacuzzi. Daar zijn ze zot van, allemaal.'

Fons zit intussen in de zetel naar een documentaire te kijken. De kosmos fascineert hem mateloos. Vol overgave probeert hij E.T uit te leggen wat een zwart gat is. 'Al die sterrekjes, dat zuigt dat allemaal op. Als ge daar met een ruimteschip invliegt, wordt heel dat schip uitgerekt. Niemand weet wat er daarachter is, want ge kunt daar niet meer uit.' E.T blijft er nuchter onder. 'Een zwart gat, dat ken ik. Daar ben ik al dikwijls ingevallen, maar ik ben altijd teruggekomen.' Liesbet lacht. 'Dat is omdat gij een alien zijt.'

Mijn maten

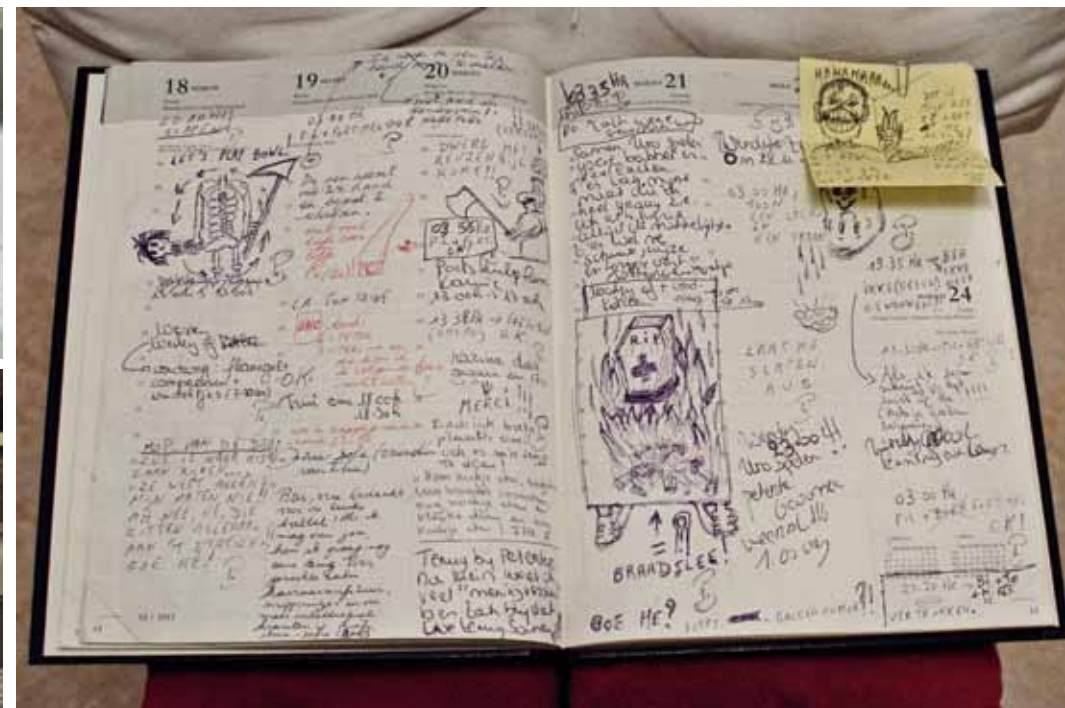
Toen Trui haar reportage afsloot, waren al 'haar' daklozen onder dak: de gelukkigen in een kamer, de anderen in het ziekenhuis, in de psychiatrie, in de gevangenis, of in een kist. 'De levensverwachting van een dakloze is dertig jaar korter dan die van de gemiddelde Belg. Dertig. In drie jaar stierven er vier gasten die ik kende.'

'Zus is gaan kijken naar mijn kist', noteert Peter in zijn dagboek, dat hij bijhoudt omdat hij tegenwoordig alles

TRUI HANOUILLE

Peter

vergeet. *‘Ze kent alleen mijn maten niet. Natuurlijk niet, mijn maten zitten aan het station! Goeie grap hé!’* Peter weet dat hij gaat sterven; tijdens zijn laatste verblijf in de psychiatrie is bij een routineonderzoek keelkanker vastgesteld. ‘Spijtig. Ik had mij net vrijwillig laten opnemen omdat ik vond dat ik niet goed bezig was.’ Er volgde een operatie, maar chemo zag hij niet zitten. De ziekenhuismuren maakten hem gek; hij voelde zich zo opgesloten dat hij er met baxter en al vandoor ging. Toen duidelijk werd dat hij terminaal was, nam zijn ex-vrouw hem weer in huis; eindelijk zag hij zijn dochters terug. Maar de tijd liet zich niet teruggdraaien; het contact liep fout.

Met zijn zussen Bea en Ille lukte het wel; zij richtten het appartementje in dat hij via een versnelde procedure toegewezen kreeg. Tijdens zijn laatste maanden probeerden ze de verloren jaren in te halen. Dat zijn zus hem altijd laat winnen met Uno, klaagt Peter tegen Trui. Wat niet nodig is, ook al gaat hij dood. Het typeert hem. ‘Peter wou altijd zijn plan trekken; hij wilde zelfs geen sigaret van iemand

aannemen. Liever niet roken, dan bij iemand in het krijt staan.’ Zijn wil niemand tot last te zijn was zo sterk, dat zijn zussen pas heel laat in de gaten kregen hoe slecht hij eraan toe was. Te laat, vinden ze zelf.

‘Zus is gaan kijken naar mijn kist’, noteert Peter in zijn dagboek. ‘Ze kent alleen mijn maten niet. Natuurlijk niet, mijn maten zitten aan het station! Goeie grap hé!’

Lieve broer, de tijd die we hadden, was kort maar intens, en het praten was bevrijdend. De tekst op zijn doodsprentje vat alles samen: de spijt om wat was, en de hervonden band. Op de koffietafel vragen neven en nichtjes

honderduit over de dakloze oom die ze nooit gekend hebben. Trui en Cien, zijn OCMW-wooncoach, vullen de gaten in. Dat hij geestig was, en warm. Trouw aan zijn maten. Tot de laatste week bleef hij hen bezoeken; toen hij te zwak werd, bracht Bea hem elke dag een uurtje naar het station. Want hoe comfortabel zijn flat ook was, zijn hart woonde op straat. Peter stierf met een paar duizend euro op zijn bankrekening. Bijgeengespaard over de jaren. ‘Ik zou niet weten waaraan ik het moet uitgeven, ik heb niet zoveel nodig. Ik wil dat het geld naar mijn dochters gaat. Want al mocht ik hen jarenlang niet zien, ik ben hen altijd doodgraag blijven zien.’

Of Trui nu van haar angsten is afgeraakt, vraag ik haar. Ze antwoordt met een citaat van George Orwell, uit *Down and Out in London and Paris*, een boek over de jaren dat hij zelf aan de grond zat. ‘Er is één grote troost in armoede: het is een opluchting, een gevoel van voldoening bijna, te weten dat je eindelijk echt aan de grond zit. Je hebt het zo vaak gehad over naar de haaien gaan, wel, hier zijn dan de haaien; je hebt ze bereikt en je kunt het aan. Dat neemt veel angst weg.’